

## VADY ZMÄTOČNOSTI V DOVOLACOM KONANÍ PODĽA CIVILNÉHO SPOROVÉHO PORIADKU

**I. Aby ústavný súd mohol preskúmať a vyhodnotiť, či závery všeobecného súdu nie sú arbitrárne a či jeho interpretácia príslušných právnych noriem nepopiera ich zmysel a cieľ, musí poznať dôvody a právne úvahy všeobecného súdu, ktoré ho viedli k prijatiu toho-ktorého záveru.**

**II. Ak dôvod zmätočnosti spočíva v nevysporiadaní sa odvolacieho súdu s rozhodnutím všeobecného súdu, ktoré bolo ešte pred vydaním ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia dovolacieho súdu samotným dovolacím súdom zrušené, ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie dovolacieho súdu nesplňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu.**

*(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 78/2022 z 24. mája 2022)*

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **M. J.**, zastúpeného advokátom JUDr. Danielom Mičiakom, Vajnorská 100/A, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 27/2020 z 25. februára 2021 takto

### **r o z h o d o l :**

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 27/2020 z 25. februára 2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 27/2020 z 25. februára 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **589,21 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 78/2022 z 9. februára 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť, ktorou sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva vyjadriť sa ku všetkým

vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol na základe dovolania žalovaného zrušený rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 120/2018-843 zo 6. novembra 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a rozsudok Okresného súdu Bratislava II č. k. 22 Cb 127/2013-716 z 28. februára 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), došlo k porušeniu práv sťažovateľa. Označeným rozsudkom krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu bolo právoplatne rozhodnuté o čiastočnom vyhovení žalobe, ktorou sa sťažovateľ domáhal zaplataenia odmeny a náhrad advokáta za zastupovanie žalovaného v konaniach pred súdmi a súdnymi exekútormi.

3. Najvyšší súd zrušil rozhodnutia všeobecných súdov z dôvodu prípustnosti a dôvodnosti dovolania žalovaného podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý vzhladol v tom, že krajský súd sa vo svojom rozhodnutí vecne nezaoberal časovo skorším rozhodnutím (iného senátu) toho istého odvolacieho súdu č. k. 2 Cob 80/2018 z 19. februára 2019, ktorý v obdobnom spore za totožnosti strán sporu a v podstate aj skutkového a právneho stavu prijal diametrálne odlišné závery a vo veci samej rozhodol opačne (ďalej len „rozsudok iného senátu krajského súdu“). Podľa názoru najvyššieho súdu nebolo dostačujúce, že krajský súd len konštatoval existenciu predloženého skoršieho rozhodnutia v obdobnej veci, ak svoj odklon od odlišných, pre rozhodnutie vo veci podstatných záverov náležite neodôvodnil.

## II.

### Argumentácia sťažovateľa

4. Pochybnosti o ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia sťažovateľ formuluje do troch zásadných námietok:

a) v rámci prvej z nich tvrdí, že najvyšší súd pochybil, ak dovolanie žalovaného spolu s výzvou na vyjadrenie sa k nemu nedoručil priamo sťažovateľovi, ale advokátovi zastupujúceho sťažovateľa iba v základnom konaní, ktoré bolo právoplatne skončené, a právne zastúpenie tým zaniklo. Tvrdí, že z obsahu plnomocenstva nevyplýva, že by bolo udelené aj na dovolacie konanie. Napriek tomu sa však v rámci súdom určenej lehoty vyjadril k dovolaniu žalovaného;

b) obsahom druhej námietky je kritika postupu najvyššieho súdu, ktorý neprihliadal na vyjadrenie sťažovateľa k dovolaniu s odôvodnením, že údajne bolo podané po uplynutí 10-dňovej lehoty určenej súdom. Sťažovateľ považuje tvrdenie najvyššieho súdu za nepravdivé a opak preukazuje kópiami zo súdneho spisu. Tým, že najvyšší súd neprihliadal na včas podané vyjadrenie k dovolaniu, odňal sťažovateľovi jedinou možnosť predostrieť vo veci vlastnú argumentáciu a zdôrazniť skutočnosti, ktoré mali z hľadiska konečného rozhodnutia najvyššieho súdu nepochybne zásadný význam a mohli vyvrátiť skutočnosti tvrdené žalovaným v podanom dovolaní. Pochybenie identifikuje i v tom, že najvyšší súd v tejto súvislosti neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, resp. dôvody, pre ktoré považoval vyjadrenie k dovolaniu za podané po uplynutí súdom určenej lehoty;

c) v poradí tretia námietka, ktorú sťažovateľ vníma ako kľúčovú, spočíva v tom, že najvyšší súd založil svoje kasačné rozhodnutie výlučne na nevysporiadaní sa všeobecných súdov so skorším rozsudkom iného senátu krajského súdu, ktorý však najvyšší súd zrušil uznesením č. k. 4 Obdo 65/2019 z 31. augusta 2020, teda ešte pred vydaním napadnutého uznesenia. Sťažovateľ pritom najvyšší súd na túto okolnosť výslovne upozornil vo vyjadrení k dovolaniu.

Navyše, je presvedčený o tom, že v danom prípade neprichádzala do úvahy aplikácia § 449 ods. 2 CSP, pretože okresný súd sa nemohol zaoberať, resp. konfrontovať sa so skorším rozsudkom iného senátu krajského súdu, keďže toto rozhodnutie v čase vydania rozsudku okresného súdu (z 28. februára 2018, pozn.) ešte neexistovalo.

5. Napokon sťažovateľ upriamuje pozornosť ústavného súdu na tú časť napadnutého uznesenia, z ktorej vyplýva, že žalovaný uplatnil i dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ktorý najvyšší súd vyhodnotil ako nespĺňajúci kritériá prípustnosti dovolania, s tým, že pokiaľ by nedošlo k zrušeniu rozhodnutí súdov nižšej inštancie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, tento záver by ho nevyhnutne viedol k odmietnutiu dovolania podľa § 447 písm. c) a f) CSP (bod 59 napadnutého uznesenia).

### **III.**

#### **Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa**

##### **III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:**

6. Najvyšší súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti zotrval na správnosti záverov uvedených v napadnutom uznesení a vyjadril nesúhlas s názorom sťažovateľa o porušení jeho práv. Je toho názoru, že v danom prípade niet dôvodu na pripustenie výnimky z pravidla nevstupovať do rozhodnutí, ktoré nie sú konečné. Z napadnutého uznesenia totiž vyplýva, že dôvodom kasácie rozhodnutí súdov nižšej inštancie bola výlučne identifikácia závažných procesných pochybení [§ 420 písm. f) CSP], pričom k merítorným otázkam sa najvyšší súd nevyjadroval.

7. Vo vzťahu k prvej z námietok nastolených sťažovateľom uviedol, že pri skúmaní podmienok dovolacieho konania rešpektoval judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 348/2020). V predmetnej veci bol sťažovateľ zastúpený advokátom v odvolacom konaní a prejavil vôľu byť zastúpený aj v konaní o dovolaní, keďže vyjadrenie k dovolaniu podal prostredníctvom toho istého advokáta. Zjavné a podstatné je to, že sa dovolanie dostalo do dispozičnej sféry sťažovateľa. Pokiaľ malo dôjsť k zániku plnomocenstva z dôvodu uspokojenia pohľadávok (§ 92 ods. 3 CSP), tak bolo povinnosťou sťažovateľa oznámiť túto skutočnosť konajúcemu súdu.

8. K druhej námietke, ktorej podstatou bolo neprihliadanie na dovolanie sťažovateľa z dôvodu údajnej oneskorenosti jeho podania, najvyšší súd nemohol zaujať stanovisko, pretože nedisponoval súdnym spisom zo základného konania. Pokiaľ išlo o tretiu námietku v poradí, najvyšší súd uviedol, že v napadnutom uznesení (body 13 – 40) celkom jednoznačne vysvetlil a zdôvodnil, v čom konkrétne videl prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a ani prihliadnutie na vyjadrenie sťažovateľa k dovolaniu by na tom nič nezmenilo.

##### **III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:**

9. Zúčastnená osoba, ktorou je obchodná spoločnosť P. vystupujúca v predmetnom spore ako žalovaná, sa vo svojom vyjadrení nestotožnila s tvrdením sťažovateľa, že plnomocenstvo trvalo len do právoplatného skončenia veci, pričom poukázala na text plnej moci zo 4. apríla 2013, ktoré sa vzťahovalo na zastupovanie pred súdmi v špecifikovanej veci, a to „až do úplného vymoženia pohľadávok“. Z uvedeného vyvodzuje, že predmetné plnomocenstvo sa týkalo aj úkonov po právoplatnom skončení veci. Súčasne poukázala na skutočnosť, že v danej veci ešte nebolo rozhodnuté o výške trov, a teda celé konanie nebolo ešte právoplatne skončené, preto okresný súd správne doručoval dovolanie priamo sťažovateľovi.

10. Najvyšší súd postupoval podľa názoru zúčastnenej osoby správne, ak neprihliadal na vyjadrenie sťažovateľa k dovolaniu, pretože bolo podané po 10-dňovej lehote ustanovenej

súdom. Dňa 13. februára 2020 bolo dovolanie doručené do elektronickej schránky sťažovateľa, od 14. februára 2020 začala plynúť 15-dňová úložná lehota, a táto uplynula 28. februára 2020. Lehota na vyjadrenie k dovolaniu začala plynúť 29. februára 2020 a uplynula 9. marca 2020. Okrem toho, v podanom vyjadrení sťažovateľ neuviedol žiadne nové právne a skutkové argumenty, iba zopakoval svoje predchádzajúce stanoviská, a preto nemohlo dôjsť k porušeniu jeho práv.

11. K poslednej z námietok zúčastnená osoba uviedla, že najvyšší súd nezaložil svoj záver o zmätočnosti rozhodnutí súdov nižšej inštancie iba na tom, že sa dostatočne nevysporiadali so skorším rozsudkom iného senátu krajského súdu, ale i na tom, že boli nedostatočne odôvodnené z hľadiska výsledkov dokazovania a jeho hodnotenia. Takisto nesúhlasí s názorom sťažovateľa, že skorší rozsudok krajského súdu bol iným senátom dovolacieho súdu zrušený z dôvodov, ktoré spočívali v závažných pochybeniach odvolacieho súdu. K jeho zrušeniu totiž došlo z procesných dôvodov, vydaním tzv. prekvapivého rozhodnutia, pretože odvolací súd nevyzval strany sporu k možnému použitiu iného právneho predpisu na danú vec (§ 382 CSP).

### **III.3. Replika sťažovateľa:**

12. Sťažovateľ vo svojej replike zopakoval kľúčové námietky jeho ústavnej sťažnosti a pripomenul, že námietka spočívajúca v okolnostiach doručovania dovolania na vyjadrenie bola v ústavnej sťažnosti spomenutá skôr okrajovo. Podstata ústavnej sťažnosti spočívala v iných oveľa závažnejších námietkach [uvedených pod bodom 4 písm. b) a c)], ku ktorým sa však najvyšší súd vôbec nevyjadril a iba zovšeobecnil, že napadnuté uznesenie je náležitým spôsobom odôvodnené. Sťažovateľ neprijal názor najvyššieho súdu, že niet dôvodu vstupovať do kasačného rozhodnutia, lebo k účinnej náprave môže dôjsť v následnom konaní pred všeobecnými súdmi. Tento paušalizujúci záver je podľa jeho názoru neudržateľný, čo zdôvodnil okrem iného tým, že k prelomeniu princípu právnej istoty môže dôjsť len v celkom výnimočných a ojedinelých prípadoch, a o taký prípad v danej veci nešlo.

13. Na margo tvrdení porušovateľa a zúčastnenej osoby, že bolo jeho povinnosťou oznámiť súdu zánik plnomocenstva z dôvodu uspokojenia pohľadávky, uviedol, že takéto závery majú opodstatnenie iba v rámci konania až do jeho právoplatného skončenia, t. j. vrátane odvolacieho konania, nie však pre systematicky a procesne relatívne samostatné dovolacie konanie, pre ktoré je potrebné skúmať všetky podmienky jeho konania opätovne vrátane splnenia podmienok pre zastúpenie sporovej strany v rámci dovolacieho konania. Ani zo skutočnosti, že vo veci bude rozhodované o trovách konania, nie je možné vyvodit' záver, že právny zástupca sťažovateľa bol oprávnený na zastupovanie sťažovateľa v dovolacom konaní. Pokiaľ išlo o včasnosť odoslania a doručenia vyjadrenia k dovolaniu, sťažovateľ poukázal na svoju sťažnostnú argumentáciu.

14. Tvrdenú dostatočnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia sťažovateľ vyvracia tým, že toto odôvodnenie odkazuje na iné, časovo skoršie rozhodnutie iného senátu toho istého odvolacieho súdu, ktoré však už bolo rozhodnutím najvyššieho súdu zrušené. A práve na tom je založený záver najvyššieho súdu o zmätočnosti rozsudku krajského súdu a o potrebe zrušiť rozhodnutia súdov nižšej inštancie. Je objektívne neudržateľné, ak najvyšší súd kritizuje nižšie súdy za to, že sa nevysporiadali s už zrušeným rozhodnutím. Iná vada zmätočnosti nevyplýva ani z odôvodnenia napadnutého uznesenia a ani z dovolania zúčastnenej osoby, preto ak by najvyšší súd zistil vadu zmätočnosti v tom, že rozhodnutia nižších súdov sú samy o sebe nepreskúmateľné, konal by nad rámec zákona, v prospech dovolateľa a na úkor sťažovateľa.

#### IV.

##### Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

16. Základom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľa podľa ústavy, listiny a dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým boli zrušené rozsudky krajského súdu a okresného súdu a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Sťažovateľ v napadnutom uznesení identifikuje viaceré pochybenia najvyššieho súdu – od procesu doručovania dovolania sťažovateľovi cez posudzovanie včasnosti podania jeho vyjadrenia k dovolaniu až po samotné odôvodnenie napadnutého uznesenia.

17. Ústavný súd vo vzťahu k namietanému čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. k čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97), a preto ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

18. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ako aj na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy.

19. Do obsahu práva na súdnu ochranu patrí nepochybne aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v dovolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa na základe opravného prostriedku domáha ochrany z dôvodov, ktoré výslovne upravuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v dovolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodu na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní (II. ÚS 249/05, III. ÚS 171/06 III. ÚS 307/07, III. ÚS 240/09).

20. Ústavný súd nadväzne akcentuje kasačnú povahu napadnutého uznesenia a v tejto súvislosti v súlade so svojou judikatúrou (m. m. I. ÚS 357/2016, III. ÚS 46/2013, II. ÚS 105/09) podotýka, že len výnimočne vstupuje svojou právomocou do rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré nie sú konečné. Avšak to neznamená, že sa nemôžu vyskytnúť prípady, že aj kasačné rozhodnutia sú spôsobilé citelne zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníka konania, napr. formulovaním ústavne nekonformného záväzného právneho názoru na riešenie veci, ktorý súd nižšej inštancie nemôže nerešpektovať, hoci by sám mal pochybnosti o jeho zlučiteľnosti s ústavným poriadkom. Ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzickým a právnickým osobám ústavným súdom by nebola účinná, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť skôr, než skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím. Ak by ústavný súd zotrval na kategorickom závere o neprípustnosti ústavnej sťažnosti proti kasačným rozhodnutiam, ocitla by sa časť súdneho konania celkom mimo záber akejkoľvek kontroly, lebo by de facto bola týmto súdom daná

takmer neobmedzená kasačná právomoc, keď prípadné vybočenie z medzí spravodlivého procesu by súd nižšej inštancie nebol oprávnený korigovať a ústavnoprávna ochrana práv účastníkov konania by bola rovnako cez neprípustnosť ústavnej sťažnosti vylúčená.

21. Ak ústavný súd v minulosti vstúpil svojou právomocou do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými boli zrušené rozhodnutia súdov nižšej inštancie, urobil tak preto, že išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však navyše bola skutočnosť, že v konkrétnom prípade muselo ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, a zároveň námietka ich porušenia sa musela vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne sa tento negatívny dôsledok musel vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09). Rovnako mohlo ísť o prípad, ak procesným rozhodnutím všeobecného súdu došlo k porušeniu ústavnoprocených práv účastníkov konania (III. ÚS 46/2013).

22. K zrušeniu kasačného rozhodnutia teda ústavný súd pristupuje skutočne len z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k vadám zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižšej inštancie.

23. V intenciách uvedeného ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a zistil, že o jeden z už uvedených dôvodov ide i vo veci sťažovateľa.

24. Pokiaľ ide o prvú z nastolených námietok sťažovateľa, ktorým spochybňoval doručovanie dovolania advokátovi, ktorého explicitne nespĺnomocnil na zastupovanie v dovolacom konaní, ústavný súd v prvom rade uvádza, že si je vedomý, že sa v rámci právnej teórie vyskytujú dva názory na špecifikáciu plnomocenstva udeleného advokátovi v dovolacom konaní. Prvý názor vyžaduje, aby v texte plnomocenstva bolo výslovne uvedené, že ide o plnomocenstvo na zastupovanie v dovolacom konaní. Názor je odôvodnený tým, že plnomocenstvo udelené na celé konanie zaniká právoplatnosťou rozhodnutia. Podľa druhého názoru však plnomocenstvo udelené na celé konanie oprávňuje splnomocnenca na všetky úkony aj po právoplatnosti rozhodnutia, pretože dovolacie konania nie je samostatným konaním ako súčasťou konania ako celku. Obdobným spôsobom argumentovali účastníci konania aj v konaní pred ústavným súdom.

25. Ústavnému súdu však neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a teda jeho úlohou nie je v tomto konkrétnom spore zaujať stanovisko, ktorý z uvedených prístupov je správny, keďže ide o vec patriacu do právomoci všeobecných súdov. Z hľadiska posúdenia ústavnosti tohto postupu je podstatné to, že dovolanie sa dostalo do dispozičnej sféry sťažovateľa, ten túto skutočnosť nerozporoval, čoho dôkazom je aj to, že sa k podanému dovolaniu vyjadril. Nie je preto úplne zrejmé, aké právo malo byť sťažovateľovi týmto postupom upreté. Sťažovateľ v tejto časti svoju ústavnoprávnu argumentáciu ďalej ani nerozvíja a sám konštatuje, že ide iba o okrajovú námietku.

26. Ústavný súd v obdobných veciach už uviedol, že nepodáva všeobecné názory na určitú právnu otázku bez previazanosti na konkrétny spor a konkrétnu skutkovú situáciu sťažovateľa s dopadom na jeho práva. Uprednostňujúc materiálny prístup k doručovaniu, ústavný súd teda k tvrdeniu o vadách v doručovaní dovolania v krátkosti uzatvára, že pre posúdenie prípadu bola

významná vedomosť sťažovateľa tak o jeho podaní, ako aj o jeho obsahu. Predmetná námietka, aj keď by bola opodstatnená, nemá takú intenzitu, ktorá by vyvolala konkrétny negatívny následok s priamym zásahom do práv sťažovateľa, a preto ju ústavný súd vyhodnotil ako neopodstatnenú.

27. V poradí druhá námietka sťažovateľa smeruje k nesprávnosti postupu najvyššieho súdu, ktorý vyhodnotil vyjadrenie k dovolaniu sťažovateľa ako oneskorene podané, pričom tento záver žiadnym spôsobom neodôvodnil.

28. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. m. m. III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06). K ich porušeniu môže dôjsť nielen tým, že komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ale tiež v prípade, ak by rozhodnutie všeobecného súdu bolo arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia, teda prejavom zjavnej svojvôle pri výklade a aplikácii právnej normy, ak by výrok rozhodnutia nebol v súlade s priebehom konania alebo ak by rozhodnutie nebolo dostatočne odôvodnené, ako aj vtedy ak by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

29. V tomto smere musí ústavný súd prisvedčiť sťažovateľovi, že z napadnutého uznesenia nie je vôbec zrejmé, na akom podklade dospel najvyšší súd k záveru o oneskorenosti podania vyjadrenia k dovolaniu. V napadnutom uznesení nie je ani zmienka o tom, kedy došlo k doručeniu dovolania sťažovateľovi, kedy sťažovateľ doručil svoje vyjadrenie a kedy uplynula lehota na podanie vyjadrenia. Nie je teda možné jednoznačne overiť záver o oneskorenosti podania vyjadrenia sťažovateľa k dovolaniu, a to napriek tomu, že všetky tieto premenné sa nachádzajú v predkladacej správe okresného súdu, ktorou bolo dovolanie spolu so spisom predložené najvyššiemu súdu. Aj keď predkladacia správa nie je právne záväzným dokumentom, z jej obsahu sa na prvý pohľad javí, že vyjadrenie k dovolaniu bolo podané včas. Avšak s ohľadom na protiargumenty zúčastnenej osoby bolo (a je) na mieste, aby najvyšší súd skúmal včasnosť podania vyjadrenia z obsahu spisu v kontexte s relevantnou právnou úpravou. Keďže so záverom o oneskorenosti podania vyjadrenia k dovolaniu zákon spája konkrétne negatívne dôsledky na túto stranu, spočívajúce v tom, že na jej vyjadrenie sa neprihliada, je priam nevyhnutné tento záver aspoň v stručnosti zdôvodniť. Uvedené potvrdzuje i fakt, že samotný najvyšší súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nevedel k tejto otázke zaujať stanovisko, pretože ani on sám sa z napadnutého uznesenia nedozvedel, prečo bolo vyjadrenie k dovolaniu posúdené ako oneskorené. Preto ústavný súd konštatuje absenciu náležitého odôvodnenia v tomto smere spôsobujúcu nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia. „V hre“ je totiž možnosť sťažovateľa predostrieť do dovolacieho konania svoje argumenty v súlade s princípom kontradiktórnosti konania a s ním súvisiacou rovnosťou zbraní. To vedie ústavný súd k vysloveniu porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie (bod 1 výroku nálezu).

30. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že ak nie sú zrejmé dôvody toho-ktorého rozhodnutia, svedčí to o ľubovôli v súdnom rozhodovaní. Podobne ako v skutkovej oblasti, aj v oblasti nedostatočne vyloženej a zdôvodnenej právnej argumentácie nastávajú obdobné následky vedúce k neúplnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je v rozpore s účelom súdneho konania i so zásadami spravodlivého procesu.

31. S ohľadom na záver o nedostatku riadneho odôvodnenia napadnutého uznesenia, pokiaľ išlo o záver najvyššieho súdu týkajúci sa oneskorenosti podania vyjadrenia k dovolaniu, sa ústavný súd v tomto štádiu nemohol zaoberať nadväzujúcou námietkou sťažovateľa o porušení práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj o porušení princípu kontradiktórnosti konania a s ním súvisiacou rovnosťou zbraní. Ústavný súd totiž musí poznať dôvody a právne úvahy všeobecného súdu, ktoré ho viedli k prijatiu toho-ktorého záveru, aby bolo možné preskúmať a vyhodnotiť, či tieto závery nie sú arbitrárne a či interpretácia príslušných právnych noriem učená všeobecným súdom nepopiera ich zmysel a cieľ. Preto ústavný súd konštatuje, že z dôvodu absencie náležitého odôvodnenia, t. j. nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o otázku včasnosti podania vyjadrenia k dovolaniu, sa nemohol vecne zaoberať tým, či bola sťažovateľovi reálne zmarená možnosť využiť svoje procesné právo predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany v dovolacom konaní, t. j. či bol pripravený o možnosť predložiť do dovolacieho konania svoju argumentáciu v dôsledku svojho pochybenia alebo v dôsledku pochybenia najvyššieho súdu. Posúdenie tejto námietky sťažovateľa je v danom štádiu predčasné, a bude prichádzať do úvahy až za stavu, keď rozhodnutie najvyššieho súdu bude (aj v tejto časti) spĺňať atribúty preskúmateľného rozhodnutia. Preto vo vzťahu k tomuto namietanému právu a uvedených princíпов ako základných definičných prvkov práva na spravodlivé súdne konanie ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

32. Treťou námietkou sťažovateľ atakuje záver najvyššieho súdu, ktorým zrušil dovolaním napadnuté rozhodnutie, ako aj rozhodnutie okresného súdu z dôvodu, že sa krajský súd nevysporiadal so skorším rozsudkom iného senátu krajského súdu, v čom identifikoval dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

33. Ako už bolo načrtnuté, je pravdou, že v inej obdobnej kauze tých istých strán sporu bol vydaný rozsudok iného senátu krajského súdu, ktorým bola žaloba sťažovateľa ako žalobcu zamietnutá. Pravdou je i to, že krajskému súdu bolo toto rozhodnutie iného senátu známe – žalovaný ním argumentoval v rámci svojho vyjadrenia v odvolacom konaní a sťažovateľ naň reagoval tým, že vo veci podal dovolanie, pretože išlo o odklon od dovtedajších záverov prijatých senátom 3 Cob krajského súdu. Krajský súd argumentáciu odvolateľa neprijal z dôvodu existencie a stotožnenia sa s právnym názorom vyjadreným v uznesení krajského súdu č. k. 3 Cob 247/2015-367 zo 6. apríla 2016, ktorý časovo predchádzal rozsudku iného senátu krajského súdu, pričom tento svoj názor vysvetlil v rámci dôvodov rozhodnutia (bod 11 označeného rozsudku). Priklonil sa teda k jednému z dvoch existujúcich právnych názorov.

34. Žalovaný ako dovolateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, pričom táto vada mala spočívať v porušení jeho práva na predvídateľné rozhodnutie. Dôvodil tým, že hoci predložil právoplatný rozsudok iného senátu krajského súdu, kde v skutkovo a právne identickej veci medzi tými istými sporovými stranami súd žalobu ako nedôvodnú zamietol v celom rozsahu, tak odvolací súd v aktuálne prejednávanej veci rozhodol diametrálne odlišne a bez toho, aby sa argumentačne akokoľvek vysporiadal s týmto rozhodnutím. Takúto podstatu vyabstrahoval z podaného dovolania i najvyšší súd, a s namietaným nedostatkom dovolaním napadnutého rozhodnutia sa stotožnil. Podľa jeho názoru nebolo dostačujúce, ak odvolací súd v napadnutom rozsudku len konštatoval existenciu predloženého skoršieho rozhodnutia (iného senátu) v obdobnej veci, pokiaľ svoj odklon od odlišných, pre rozhodnutie vo veci podstatných, skutkových a právnych záverov náležite neodôvodnil. Pokiaľ bol krajskému súdu predložený rozsudok známy, bolo jeho povinnosťou

sa v napadnutom rozsudku touto okolnosťou náležite zaoberať a vyrovnáť sa s ňou právne kvalifikovanými a presvedčivými dôvodmi. Súčasne najvyšší súd dodal, že nižšie súdy „v konfrontácii so skorším, opačným rozhodnutím krajského súdu nevysvetlili dostatočne jasne, konzistentne, bez vnútorných rozporov a protirečení“ prijaté právne závery, ktoré v konkrétnostiach špecifikoval.

35. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci síce nebol formulovaný právny záver, na základe ktorého by boli vo veci konajúce súdy viazané určitým záväzným právnym názorom, avšak zistil inú výnimočnú okolnosť, ktorá ho oprávňuje vstúpiť do napadnutého rozhodnutia procesnej povahy využitím svojej právomoci, a to zmätočnosť ním formulovaných záverov. Ústavný súd uznáva, že odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná, tak ako na to poukázal i najvyšší súd, a za obvyklých okolností by mohla byť dôvodom zakladajúcim prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Podstatným faktom v tu prejednávanvej veci však je, že najvyšší súd skorší rozsudok iného senátu krajského súdu zrušil uznesením č. k. 4 Obdo 65/2019 z 31. augusta 2020 z dôvodu väd zmätočnosti, teda ešte pred tým, ako rozhodol vo veci sťažovateľa uznesením napadnutým touto ústavnou sťažnosťou. Pritom z obsahu spisu, podaného odvolania, vyjadrení, ako aj z vyjadrenia sťažovateľa k dovolaniu (na ktoré sa neprihliadalo) jasne vyplývalo, že v tejto inej veci je vedené dovolacie konanie vrátane spisovej značky, pod ktorou sa vedie. Bolo teda nielen v kompetencii najvyššieho súdu overiť tieto tvrdenia, ako i stav dovolacieho konania vedeného pred ním, ale i jeho povinnosťou, obzvlášť v prípade, ak na tomto rozhodnutí hodlal založiť svoj záver o prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

36. Ústavný súd tak konštatuje, že opísaná vada zmätočnosti, ktorú identifikoval najvyšší súd, nie je sama osebe bez ďalšieho legitímnym dôvodom na zrušenie označených rozsudkov krajského súdu a súdu prvej inštancie. Argument najvyššieho súdu, že sa súdy nižšej inštancie nevysporiadali s opačným názorom krajského súdu, totiž naráža na fakt, že toto rozhodnutie bolo medziasom zrušené (z dôvodu, že odvolací súd postupoval v rozpore s § 328 CSP a pretože najvyšší súd nepovažoval dokazovanie vykonané odvolacím súdom za dostatočné na to, aby z neho mohol vyvodit' opačné skutkové zistenia ako súd prvej inštancie, pozn.). Táto okolnosť vo výsledku znamená, že všeobecné súdy nemajú dôvod sa s týmto konkrétnym rozhodnutím vysporiadať. Inými slovami, kasácia rozhodnutí nižších súdov za tohto stavu v podstate znemožňuje súdom vysvetliť prípadné nimi prijaté závery, keďže v zmysle inštrukcií dovolacieho súdu sa mali konfrontovať so skorším (avšak následne zrušeným) opačným rozhodnutím krajského súdu. Keďže o tejto okolnosti mal mať najvyšší súd vedomosť, jeho rozhodnutie za týchto okolností nemožno považovať za ústavne udržateľné.

37. Nadväzne možno prisvedčiť i ďalšiemu argumentu sťažovateľa, ktorý najvyššiemu súdu vyčíta aj zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie, a teda aplikáciu § 449 ods. 2 CSP. Najvyšší súd odôvodnil tento postup tým, že „prijaté závery dovolacieho súdu rovnako dopadajú na obe rozhodnutia nižších súdov“, pretože ich odôvodnenia tvorili jeden celok. Keďže okresný súd rozhodol v danej veci rozsudkom z 28. februára 2018, a rozsudok iného senátu krajského súdu, s ktorým sa mal podľa najvyššieho súdu konfrontovať, bol vydaný 19. februára 2019, logicky nemohol trpieť nedostatkom vysporiadania sa s ním, pretože v tom čase neexistovalo. Sťažovateľom prezentované argumenty podľa názoru ústavného súdu teda logicky a relevantne spochybňujú ústavnú konformnosť prijatých právnych záverov najvyšším súdom.

38. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

39. Ústavný súd po zohľadnení okolností predmetnej veci a odôvodnenia napadnutého uznesenia dospel k záveru, že o taký prípad ide aj vo veci sťažovateľa. Napadnuté uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže dôvod jeho zmätočnosti spočíva v nevysporiadaní sa rozhodnutím všeobecného súdu, ktoré bolo medzičasom, resp. ešte pred vydaním napadnutého uznesenia samotným dovolacím súdom zrušené. Rozhodnutia nižších súdov, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil, preto nemohli fakticky ani právne trpieť vadou, ktorú im vytýkal. To spôsobuje prekážku v ďalšom postupe všeobecných súdov, pretože tieto by mali v zmysle inštrukcií najvyššieho súdu reagovať na už zrušené rozhodnutie. V dôsledku toho neposkytuje napadnuté uznesenie relevantný dôvod na najvyšším súdom prijatý záver o prípustnosti a dôvodnosti dovolania žalovaného. Pokiaľ (iba) na takomto podklade najvyšší súd prelomil právoplatnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia súdu nižšej inštancie (a nadväzne i súdu prvej inštancie), zlyhal pri poskytovaní súdnej ochrany a porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý v sebe zahŕňa aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (bod 1 výroku nálezu). V nadväznosti na tento záver, ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

40. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

## V.

### Trovy konania

41. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) za tri úkony právnej služby v celkovej sume 589,21 eur (bod 3 výroku nálezu). Pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 16 ods. 3). Základná sadzba odmeny za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania i za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (replika sťažovateľa), pričom základná sadzba odmeny za tento úkon právnej služby je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľa nepreukázal, že je platcom dane z pridanej hodnoty pripojením osvedčenia o registrácii a opak nevyplýva ani z verejného registra, ústavný súd daň k danej sume nepripočítal.

42. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.